

praznih. Toda rajši imajo učilnice prazne in otroke brez poduka, da ga le cerkvenim osebam vzamejo.

Ob enem so iz dežele zapodili ligurijane in pa jezuite. Poslednji jezuit je bil o. Cölner. Hudo bolen ni mogel za izgnanimi sobraty v prognanstvo. Preselil se je na dom svojega očeta. Želel je v očetu hiši ali ozdraviti ali umreti. Toda Prusi na to niso čakali. Grozovitneži so očetu po žandarjih vzeli sina ter ga čez mejo zapodili. No, Bog pravični še gotovo živi. Tako nečloveško posilstvo se utegne Prusom še britko povračati!

Na Švicarskem v mestu Genovi so tamošnjega jako iskrenega škofa pregnali. Podal se je v bližnjo Francosko. Tje je pred kratkimi dnevi šlo 300 fantov in deklet švicarskih, da bi od svojega pregnanega škofa prijeli sv. birmo.

Kaj ne Slovenci, časi so čudni?

V Mariboru obstaja že 12. leto društvo krščanskih gospá, ki podpira uboge deklice in skrivne siromake. Iz letošnjega računa pozvemo, da je društvo 150 šolarcem poskrbelo za obed in južno, za šolske reči in za obleko. Šolarce dobivajo poduk pri vse hvale vrednih šolskih sestrah. Društvo šteje 285 udov in je potrošilo 2242 gld. Bog plati!

Gospodarske stvari.

Poljske miši.

I.

Pretečenega leta so iz različnih dežel Nemškega javljali o velikej množini miši, ki so se na polji bile pokazale in gospodarstvu veliko škode napravile. Minula topla jesen in zima je bila razplodjevanju teh sitnih glodalcev posebno povoljna. Zarad tega so se te spomladi na Bavarskem posvetovali, kako bi zamogli po združenem prizadevanju tej nevolji v okom priti, ako bi se res miši, kterih se je bati bilo, zopet prikazale. Tudi na Hrvaškem, zlasti ob Dravi, so se bile pred tremi leti miši izvenredno zaplodile, ter so mnogo setev pokvarile. Ta prikazen tudi v naših krajih ni prerodka. Posebno veliko miši se kaže na murskem polji. Hočemo toraj o miših malo spregovoriti.

Mišjih plemen je veliko, ločimo pa navadno špičmohe (*sorex araneus*) ali rovke ino navadne miši. Navadne miši ločimo v domače, gojzde in poljske miši. Ako doštejemo tem še dva večja glodaleca, sivo podgano (*mus decumanus* - Wanderratte) ter navadno podgano ali stakorja, ki je pred nekaj stoletji na brodovih v naše kraje prinesen bil in je zdaj od sive podgane iz hiš in mest povsodi spodrinjen, ter se v gore vmakniti moral, — ako toraj to celo plemo pregledamo, vidimo, proti kolikim studljivim glodalcem se poljedelece braniti mora. Najškodljiveja je poljska miš. Koliko škode ta drobna stvar na-

praviti zamore, vidimo iz izgleda od Lenz-a navedenega, da so namreč leta 1856. med Erfurtom in Goto na Nemškem tri ure daleč morali 12.000 oral zemljišča preorati, ker je bila vsa setev po miših vničena. Ena sama miška plodi (rodi) vsako leto pet do šestkrat, in sicer vselej štiri do dvajset mladih, in spomladi zaplojene miške v jeseni že same zopet plodijo. Iz tega je razvidno, da zamore število miši, ako jim je vreme ugodno, v kratkem silovito narasti. Takemu razmnoževanju teh glodalcev se bo človek sam komaj uspešno vstavljati zamogel, in ostanejo navadno vsa sredstva brez zaželjenega uspeha; pomagati zamorejo le vreme in zaveznički človekovi: zverjadi, ktere pa žalibog gostoma iz nevednosti kakor najljuteje sovražnike preganjamo. (Gosp. list.) (Dalje prih.)

Meseca avgusta so na vrsti sledeča opravila:

Namlačeno zrnje se večkrat premeša. Za ozimino se pripravlja dobro seme. Jajca se branijo za zimo.

Ta mesec se strižejo ovce.

Rani sad se pobere iz dreves. Po gredah drevesnic se sadijo košice breskev, marelic, sliv, češpelj, črešenj, višenj in drena. Dozorjeno seme vrtnih rastlin se nabere in hrani. Pridne gospodinje nasejejo špinace in sadijo zimski čebulj, da imajo v spomladi kaj v roke vzeti. Metulji kapusniki se naj marljivo polovijo, da pozneje grde gosence zelja in repe ne pokončajo.

Meseca avgusta sejejo repo in mešanico, zivini za tečno krmo, polagajo len in konoplje na gojitev, kosijo otavo.

Konec meseca spravljajo hmel, v vinogradih se drugokrat veže, ako je potreba; divje mladike se trsom potrgajo.

V drestne ribnike se spuščajo ščuke, race in gosi na odganjajo, da preveč mladih ribic ne pokončajo.

Odkod toliko toče?

Rečemo od prevelikega in nespametnega posekanja in uničenja gozdov ali lesov po hribih in gorah.

1. Številne fabrike, fužine, železnice, vedno večje število prebivalcev požgé sila veliko kurjave. Zato vidimo, kako naše gore čem dalje bolj pogrešajo zeleno odejo gozdov in dobav. Nekatere gore so že popolno gole. Košato Pohorje je na južni strani skoro vse posekano. Takisto velja o donačkih, konjiških, vitanjskih gorah, o Pozruku, o Golici in sploh o korskih in švanberških planinah. Te so hudo posekane. A od ondot nam prihrujejo skoro vse naše nevihte, nalivi in toče.

One planine so se tudi nespametno posekale. Tako je na primer nek gladovni fužinar na „Dreieku“ na korskih planinah dal lep gozd dve uri na dolgo in uro na široko posekati. Toda zdaj ni zamogel ali ni hotel toliko drvarjev najeti,

da bi posekano pospravili. Vsled tega je vse obležalo na tleh. Začelo je trohneti. A v trohneči hosti se je kmalu zaplodilo na milijone požrešnih lubadnih kukcev (Borkenkäfer), ki zdaj daleč okoli gozde pokončujejo. Sicer se dajo posekani prostori zopet nagozditi. Ali tega nihče, ali malo kdo stori. Lakomni fužinarji, tržci in judi gotovo ne. Nevedni manjši gospodarji ne morejo ali pa ne umejo. Naši poslanci in gospodska pa je v tej imenitni reči dozda toliko storila, kakor nič. Vrh tega pa še tisto, kar samsebi požene, živina, posebno koze in ovce pokončajo. Ni čuda tedaj, da je po gorah vedno manj gozdov in vedno več goličav, kder še živina čez nekoliko let ne bo več našla kaj vgristi. Poprejšnjo zemljo bodo vetri raztepli in nevihte poplavile. To pa je škoda in kvar ne samo gornjakom, ampak celej deželi daleč na okrog. Brezobzirno pokončavanje gozdov je večidel krivo strahovitih nalivov in pogostega ledu, ki zdajne dni pri nas toliko razsaja.

2. Gozdi in dobrave uravnavajo vreme. Oni storijo, da po zimi ni premrazno in po letu ni prevroče. Posekanje gozdov pa stori, da se vreme grozno naglo spreminja, posebno po letu. To je zanimivo.

Kder je dežela precej z gozdom pokrita, ondi se po solnčni vročini prizemeljski zrak polagoma razgreje in gre po malem kot sopuh na kvišku. Tu pride v bolj hladne plasti zraka ter se zopet zgosti in pade večidel kot rahli dež na zemljo nazaj. Ali druga je pri skalovji in goličavah. Tu se zrak po solnčni vročini do poldneva hitro in silno razgreje. Naglo hiti na kvišku. Prišedši na visoko se naglo zopet shladi, sopuh se spremeni v vodene kapljice, te padajo skozi razhladjene plasti zraka ter se še bolj zgostijo in postanejo led. In ker je dopoldnešnja vročina zrak nad goličavami in skalovjem silno raztenila, zato nastane popoldan močno premikanje zraka. Vihar se vzdigne. Grozne nevihte podijo ledupolne oblake daleč čez nesrečne njive, vrte in gorice. V kratkih urah je ves up prestrašenoga kmeta uničen.

To pa večidel zavolj lakomnosti in nemarnosti ljudi, ki brezobzirno gozde pokončavajo, za novo nagozdenje pa ne marajo. Posameznik tukaj pomagati ne more. Zato bo treba, da od svojih poslancev in gospodske takisto zahtevamo.

Nekteri gospodarji imajo navado trsove listje trgati. To opravilo utegne mnogo koristiti; pa tudi veliko škodovati, ako se ne opravi v pravem času.

Trs diše skozi svoje listke. Ako mu jih vzameš, tedaj motiš in ustavljaš njegovo rast. Vsled tega pa tudi grozdi zaostanejo in se ne izpolnijo. Zato ne listkov prerano trgati! To se naj zgodi potem, ko so grozdi dovolj dorasli. Tedaj pa je

dobro, da se bolj na solnce spravijo. Posebno velja to o grozdji, ki rado gnije.

Sploh pa se naj potrgajo le oni listki, kateri so blizu grozdov. Više nasajeni se naj pustijo.

Kopati živino je jako in mnogo koristno. Po kopanju se koža osnaži in okrepi, ter vroče telo in kri prijetno razhladi. Pogosto kopanje naj bolj zdatno pomaga zoper vročinske bolezni, n. p. zoper krvni mrtuč (Blutschlag) in črm (Milzbrand.)

Le paziti je, da kopel ni prehladna, žival pa ne prevroča. Izkopana živina se naj nekoliko bolj naglo žene, da se zopet ugrije.

Naj bolj koristi kopanje prešičem, najmanjše pa ovcam. —

Dopisi.

Iz Maribora. (Volitve.) Slovenci štajerski, ki želijo vsestransko pravico, mir in zastopnost, so pri svojem celjskem shodu 22. junija postavili centralni odbor v Mariboru, da vodi volitve na slov. Štajerskem. Ta odbor se je dela kmalu poprijel in so priprave za volitve zdaj večidel vse dogotovljene. Delal je brez hrupa in ropota, vendar možato in strpno. Pod njegovim vodstvom delajo odbori po posameznih sodnijskih okrajih in župnijah.

Pripravljeni smo, magari če jutro volitve razpišejo.

Naši zdajni nasprotniki so liberalci, nemški in slovenski (Plojeveci in Vošnjakoveci.)

Z nemškimi liberalci bomo največ posla imeli v mariborskem volilnem okrogu. Ali upamo, da Seidl-a poderemo; vsaj nas menda mariborski liberalni Slovenci ne bodo nalaš hodili motiti?

V ptujskem volilnem okrogu pa vsled številnih dopisov dvomiti več ni, da bo g. Herman izvoljen. Še celo v Šmarjih bo dobil povoljno glasov. Ako se pa vendar g. Ploju poljubi kandidirati, slobodno. Blamaže nikomur ne branimo!

Naj bolj delajo ali prav za prav ropočejo Vošnjakoveci v celjskem volilnem okrogu. Tednik so nalaš zavolj volitev izdajati začeli. Vendar kdo se bo ropota ustrašil, ki ga delajo nekateri zapeljani gimnazijalci, dijaki, koncipijenti ali pisarji in nekateri zbegani ljudje zraven duševno zelo publega „Sl. Naroda“ in slovensko našemnega Dorfbota ali Tednika? Vsaj „Sl. Narod“ od tistih dob, kar mu je g. Tomšič umrl duševno popolnem hira. Le kdor se slovenski psovati in naj bolj zaslužne Slovence obirati hoče naučiti, le ta še ga zamore brati.

Na naši strani pa stojijo možje, ki so se Vošnjaka usmilili in ga volili, ko je pred Seidlom, kamškim strahom v Celje pribežal. Takisti možje mu zamorejo zopet pot posvetiti, ker jih je zapustil in na Kranjsko potegнул. Naj se da v Ljubljani voliti.